

Зеленим курсом

Сталий розвиток та ESG-інвестиції — головні орієнтири на шляху інтеграції українського бізнесу у Євросоюз

АНЖЕЛА ГАВРИЛЮК

Український народ безкомпромісно обрав європейський шлях розвитку для своєї держави. І рано чи пізно Україна перейде зі статусу кандидата до повноцінного членства у ЄС. З одного боку, це дасть українському бізнесу чимало переваг, як-от можливість залучення додаткових інвестицій, розширення ринків збуту тощо, а з іншого — вимагає складного шляху адаптації до європейського законодавства і гри за абсолютно новими правилами. Великою мірою це стосується агро-виробників, зокрема в контексті обраного Європейським Союзом Зеленого курсу.

На сьогодні багато українських компаній уже працюють із європейським ринком, тож знають його специфіку і діляться досвідом на різних платформах. Також є багато організацій, які готові допомогти підприємствам адаптуватися до майбутніх змін. Це, зокрема, Асоціація «Дунайська Соя», яка нещодавно провела зустріч партнерів, щоб підбити підсумки 2024 року й обговорити перспективи України у Європі. Серед них був і журнал The Ukrainian Farmer.

Виклики й досягнення

Як зазначив президент і співзасновник Асоціації «Дунайська Соя» Маттіас Крбон, унесок українських сільгоспвиробників у забезпечення Європи сталим протеїном не-ГМ походження та загалом продовольством дуже вагомий. А 2024 рік став роком значущих досягнень для українських сільгоспвиробників у вирощуванні соєвих бобів завдяки значному розширенню площ і рекордному врожаєві цієї культури.

«Я хочу висловити своє щире захоплення українськими агрокомпаніями, які є неймовірним прикладом успішності та стійкості попри виклики й перепони. Україна змушує говорити про себе на всіх рівнях як нація, як потужний сільгоспвиробник, адже цьогоріч урожай сої в Україні досягнув рекордної позначки 6 млн тонн, а це значить, що завдяки українській сої Європа буде ще більш забезпеченою регіональним європейським не-ГМ протеїном і зможе дедалі більше відмовлятися від імпорту з-за океану», — зазначив Маттіас Крбон.

Загалом ЄС є одним із найбільших у світі імпортерів сої. Він імпортує 19 млн тонн соєвого шроту та 15 млн тонн соєвих бобів на рік, а відтак цей ринок є перспективним для українських виробників. І якраз «Дунайська Соя» активно підтримує збільшення сталого вирощування не-ГМ сої в Україні у рамках програми «Протеїнове Партнерство», яка активно реалізовується в Україні з 2021 року. Програму фінансують партнери «Дунайської Сої» з ЄС, що надає можливість українським сільгоспвиробникам безплатно сертифікувати сою та продукти її переробки на відповідність критеріям сталості ЄС, підтвердити знижені значення CO₂, верифікувати відсутність вирубування лісів і зміни землекористування.

Виконавчий директор асоціації «Дунайська Соя» у Східній Європі Володимир Пугачов

Володимир Пугачов

чов також наголосив на важливості впливу українського агро-сектору на європейський ринок і зазначив, що програма «Протеїнове Партнерство» діятиме в Україні й 2025 року. За його словами, «Дунайська Соя» з компаніями — учасника-

ми «Протеїнового Партнерства» й далі досліджуватимуть ділянки із застосуванням супутникових знімків, щоб за постачання продукції у ЄС вони відповідали всім регуляторним нормам.

«Нині ми стоїмо на порозі 150-ї річниці вирощування сої в Україні, і весь цей період соя є євроінтеграційною культурою для українського агросектору. І ми, асоціація «Дунайська Соя», з радістю й далі є провідником на цьому шляху. Надалі ми плануємо розширювати нашу активність крім сої на інші культури, запуск нового сертифікаційного стандарту та поглиблення роботи в напрямі євроінтеграційних процесів», — зазначив Володимир Пугачов.

У пріоритеті — ESG-інвестиції

Мета Європейського Зеленого курсу (The European Green Deal) — зробити Європейський континент кліматично нейтральним до 2050 року. Як розповіла керівниця ESG напряму Креді Агріколь Банку Світлана Семенович, 2019 року було визначено, що для реалізації цього проєкту до 2050 року Європі знадобиться близько 300 млрд євро додаткових інвестицій на рік. Тому ухвалили рішення, що інвестори надаватимуть переваги сталим проєктам, рівень «сталості» яких визначається за допомогою ESG (E — довкілля та екологія, S — соціальна відповідальність, G — керування).

Екологічні чинники — це все, що стосується зменшення карбонового сліду,

Світлана Семенович

енергоефективності, застосування відновлюваних джерел енергії, збереження природних ресурсів. Соціальні чинники – це ставлення до співробітників, реінтеграція ветеранів, відповідні умови праці тощо. Управлінські чинники – це прозорість, протидія корупції тощо. Тобто залучити інвестиції можуть ті компанії, що досягли балансу в цих трьох складових. І нині глобальна тенденція свідчить про збільшення ESG-інвестицій у всьому світі, інвестори дедалі більше зауважують на це. І найсуворіші вимоги у цьому питанні саме у ЄС, що пов'язано з його політикою Green Deal.

«У деяких випадках ESG можуть використовувати й для того, щоб відмовити тій чи іншій компанії у фінансуванні. Тобто є ризик, що організація, яка не відповідає ESG-критеріям, може натрапити на труднощі в залученні капіталу. Як це впливає на український бізнес? Суворі вимоги щодо ESG стають обов'язковими для багатьох компаній у Європейському Союзі, тому для українських підприємств, що ведуть бізнес у ЄС, також

висуватимуть аналогічні вимоги», – зазначає Світлана Семенович.

Оцінити свою «сталість»

У рамках Зеленого курсу ЄС прагне узгодження з компаніями їхніх стратегій у контексті досягнення вуглецевої нейтральності. Насамперед – це зменшення викидів CO₂, перехід на відновлювані джерела енергії та енергоефективність. Як мотиваційний інструмент для переходу на ресурсощадні технології застосовують також вуглецеві сертифікати.

«Згідно з оцінкою експертів на сільське господарство припадає 20% викидів парникових газів у світі. І це переважно господарства, які вирощують велику рогату худобу, які викидають метан. Однак в Україні концентрація ВРХ в сільському господарстві не така велика, як, наприклад, у Франції, – зазначає Світлана Семенович. – А в розлинництві на карбоновий слід у вирощуванні продукції найбільше впливає застосування міндобрив і споживання енергії під час обробітку ґрунту. Згідно

з нашими даними, станом на 2020 рік французькі аграрії вдвічі більше використовували мінеральних добрив, ніж українські. З іншого боку – ґрунти мають величезний потенціал для поглинання вуглекислого газу. Тому ми навіть не усвідомлюємо, що наше сільське господарство насправді більш стале, ніж ми собі уявляємо, і нам треба навчитися цим користуватися».

На законодавчому рівні

За даними звіту Global Carbon Budget, опублікованими на кліматичному саміті COP29 ООН, світові викиди вуглекислого газу за 2024 рік досягнуть рекордного рівня – 41,6 млрд тонн проти 40,6 млрд 2023-го (остаточні дані за 2024 рік ще не опубліковано). Як зазначається, основна частина цих викидів зумовлена спалюванням викопного палива – нафти, газу та вугілля. Також збільшення цього показника є наслідком змін у землекористуванні, зокрема, що стосується вирубування лісів і лісових пожеж. В Україні ж додаткові викиди CO₂, спричинені ►

Що таке ESG

- ▶ тільки бойовими діями, за даними Міндовкілля станом на травень 2024 року, сягнули 180 млн тонн.

Ще 2015 року було ухвалено Паризьку кліматичну угоду для протидії глобальному потеплінню, однією з головних причин якого і є збільшення викидів парникових газів в атмосферу. Її підписали 196 країн — і це стала найбільша в історії угода за кількістю країн-підписантів. Звісно, зокрема була й Україна, яка ратифікувала угоду 2016 року. Основне завдання Паризької кліматичної угоди — утримати підвищення середньої світової температури в межах +2 °C від доіндустріальних рівнів і спрямовувати зусилля на обмеження підвищення температури до +1,5 °C.

Зокрема, Україна в рамках цієї угоди взяла на себе зобов'язання до 2030 року скоротити викиди парникових газів до 35% проти 1990 року. Як один із методів досягнення поставленої цілі з 1 січня 2021 року в Україні запрацювала система моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів (система МЗВ). Утім, через початок повномасштабної війни з РФ і введення воєнного стану звітність у рамках системи МЗВ стала добровільною. І ось нещодавно Верховна Рада України ухвалила проект закону №12131 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів», який передбачає відновлення обов'язкової системи МЗВ.

«Віднині звітність операторів установок у межах моніторингу, звітності та верифікації більше не є добровільною. Проте норми закону враховують реалії воєнного стану. Підхід до звітності залежить від місця розташування установок

та ступеня їх руйнування. Законом передбачено послаблення вимог для операторів шляхом добровільного подання звітних документів за попередні роки, а також спрощення реєстрації. Усе це має на меті знизити організаційне та фінансове навантаження на підприємства, які підпадають під дію закону про моніторинг, звітність та верифікацію», — прокоментувала міністерка захисту довкілля та природних ресурсів Світлана Гринчук.

Як зазначається в пояснювальній записці до законопроекту, відновлення обов'язкової системи МЗВ під час воєнного стану забезпечить збір верифікованих і прозорих даних і дозволить

Відновлення системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів в Україні є важливим кроком до її членства у ЄС

перейти до наступного кроку щодо створення системи торгівлі квотами в Україні, яка є найефективнішим ринковим механізмом щодо скорочення викидів парникових газів. Ухвалення відповідного законопроекту є важливим кроком на шляху України до набуття членства у ЄС. Нині (станом на 13 січня 2025 року) документ готують на підпис президенту.

Європейські вимоги

Згідно з Директивою ЄС 2022/2464 про корпоративну звітність у сфері сталого розвитку, з 1 січня 2025 року великі компанії зобов'язані впроваджувати Європейський стандарт звітності про сталий розвиток (ESRS), що передбачає розкриття

даних про скорочення викидів парникових газів. Про необхідність впровадження відповідної Директиви в Україні було зазначено у Звіті Європейської Комісії щодо України за 2023 рік. Відтак у жовтні 2024 року Кабінет Міністрів України ухвалив розпорядження «Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку». Це означає, що українські компанії також мають готуватися до впровадження стандартів ESRS. Це, як і відновлення звітності в рамках системи МЗВ, є важливою умовою для набуття Україною членства у ЄС.

Як зазначається у «Стратегії запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку», опублікованій Міністерством фінансів України, її метою є запровадження подання звітності зі сталого розвитку в нашій державі до 2030 року. Згідно з Директивою 2022/2464, запровадження звітності є обов'язковим:

- з 1 січня 2024 року — для публічних підприємств, на які поширюється дія Директиви про нефінансову звітність 2014/95/ЄС;
- з 1 січня 2025 року — для великих публічних підприємств;
- з 1 січня 2026 року — для зареєстрованих в ЄС малих та середніх підприємств;
- з 1 січня 2028 року — для підприємств за межами ЄС, які мають філії/дочірні підприємства.

Відтак, за інформацією Офісу сталих рішень, окрім європейських компаній звітувати будуть зобов'язані й компанії поза

межами ЄС, які мають значну присутність у ЄС (чистий оборот в 150 млн євро у ЄС та які мають хоча б одну дочірню компанію або філію у ЄС, мають цінні папери на біржах у ЄС незалежно від того, чи засновано емітент у ЄС чи у країні, що не входить до ЄС). Звітувати компанії мають за принципами ESG — щодо екології, соціального середовища та керування.

Наразі українські компанії, що співпрацюють з ЄС, уже почали активну підготовку до гри за новими правилами, але не варто зволікати й решті підприємств. Бо адаптація до таких глобальних змін потребує чимало зусиль, ресурсів і часу.